

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio quarta. Vtrum in Deo sit pluralitas idearum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

sem habent in Deo secundū rationem: vt esse prius secundū rationem quā viuere, & viuere quā cognoscere, & sic de aliis. Imperfecte ergo imitantur res creatę diuinam essentia quod ad perfectiones hinc inde cōmunes, & ideo non est inter ipsas perfecta ratio ideę & ideati, sicut est inter rem intellectam & seipsam effectam.

22 De quidditate autem rerū quo ad suas rationes specificas, & perfectionibus earū sub modo quo eis conueniunt, quo modo possint habere diuinā essentia pro idea difficile est videre, imō non videtur possibile, quia illa secundum quā vna res est idea, vel exemplar alterius, & alia est eius ideatum seu exemplarū sunt in vtroq; formaliter & propriē & secundū aliquam similitudinē, sed quidditates rerum secundū suas rationes specificas, & perfectiones earum secundū modum specificum quo eis cōueniunt non sunt ideo formaliter & propriē, sed solū metaphoricē, nec aliquid formaliter in Deo existentis correspondet eis secundū similitudinē, ergo res creatę quantum ad suas quidditates secundum rationē earum specificam, & quantum ad suas proprietates specificas, secundū modum quo eis conueniunt non habēt essentiam diuinam pro idea, maior patet, quia cum ideatum & exemplarum sit imitariū ideę & exemplaris, ad similitudinē enim ideę & exemplaris produciuntur ideatum, oportet in vtroq; esse aliquid formaliter secundū quod attenditur in vtroq; similitudo & imitatio vnus ab altero, minor de se patet, quia quidditas leonis & bouis, & huiusmodi, necnon sentire, gustare, odorare, & huiusmodi non conueniunt deo formaliter, nec propriē, sed solū metaphoricē, quare &c.

23 Sed contra prædicta potest sic opponi quæcunque sunt penitus idem re in creatura si vnum habet essentiam diuinam pro idea, videtur quod reliquū similiter habeat, vel si vnum non habet nec reliquū, sed perfectiones deo & creaturę communes, & quidditates rerum, necnon & perfectiones earum sumptę sub modo quo eis cōueniunt sunt in creatura penitus idem re, ergo si creatura habet essentiam diuinam pro idea quantum ad perfectiones vtroque communes, videtur quod similiter habeat eam pro idea quantum ad suam quidditatē & perfectionem sumptam sub modo quo creaturę conueniunt, vel si hoc modo non habet, videtur quod nec illo modo quod est contra ea quę dicta sunt. Maior videtur manifesta, minor declaratur, quia constat quod cognoscere & sentire sunt penitus idē in bruto. Brutum enim nullū aliud cognoscere habet præter sentire. Esse etiam viuum est penitus idem cum esse sensitiuo, vel vegetatiuo in bruto, essentia etiam bruti vt ens viuens, & cognoscens non est aliud realiter in ipso quā sua quidditas specifica, ergo patet quod perfectiones Deo & creaturis communes vt cognoscere & discernere sunt in creatura (puta in bruto) penitus idem re cum sentire quod dicitur perfectionem cum modo quo creaturę cōueniunt, & esse ens, viuens, & cognoscēs secundum quod Deo & creaturę dicuntur cōuenire est in vnoquoque creato penitus idem re quod sua quidditas specifica, & hæc fuit minor, sequitur ergo conclusio &c. Et dicendum ad hoc quod loquēdo de vtraque natura creatę, & diuina vt est quædam res in se nō magis imitatur creatura diuinam essentiam secundum vnum eorum quę dicta sunt quā secundum alterum, vt satis efficaciter probat ratio adducta, quia tamē intellectus ea quę sunt vnum re (sicut superius & inferius) separare potest intelligendo superius sine inferiore, contractio autē superioris per inferius est quandoque per aliquid quod imperfectionem includit quæ non includitur in superiore, sicut contrahitur cognoscere per sentire, ideo secundum modum intelligendi dicimus quod creatura quantum ad id quod cōmuniū est nec includit imperfectionem imitatur diuinam essentiam, non autem secundum id quod est specialius & includit imperfectionem quantum in re secundum se nō sit differentia.

24 Et ex hoc habetur alia ratio quare hic non est perfecta ratio ideę & ideati, quia imitatio ideę per ideatum debet esse ex natura ideati, vt est in re extra, & nō solum vt est in anima, quia ideatum dicitur aliquid productum ad similitudinē ideę, productio autem conuenit rei secundum esse in re extra, cum ergo creatura secundum esse

suum specificum in re extra non imitetur essentiam diuinam, sed solum secundum quandam vniuersalem abstractionem suarum perfectionum factam ab anima patet quod hic non est perfecta ratio ideę & ideati.

25 Ex hoc enim apparet quiddam quod dictū fuit dist. præced. quæst. 2. scilicet quod essentia diuina nō est representatiua rerum creaturarū per hoc quod continet eas: sicut senarius continet numeros sub se contentos. Et istud tunc fuit declaratum, nec per hoc quod rationes rerū creaturarum reluceant in essentia diuina, sicut imagines in speculo, quia nihil tale est in essentia diuina nisi ipsamet dicatur imago vel exemplar rerum, quod dici nō potest, vt patet ex his quæ statim dicta sunt, quia inter imaginē vel exemplar ex parte vna & re cuius est imago ex alia, oportet esse aliquam similitudinē secundum aliquid existēs formaliter in vtroque vt declaratum est: sed inter essentiam diuinam & res creatas non est talis similitudo, quia nihil secundum rem est in creatura quod imitetur essentia diuinam nec in essentia diuina est formaliter aliquid correspondens exemplariter quidditati rerum, vel cuiuscunque perfectioni existenti in re creatā accepta secundum suum esse reale, licet secundum intellectum nostrum possumus abstrahere superius ab inferiori (vt cognoscere & sentire) & perfectioni creaturę sic abstractę correspondet aliquid quod in deo formaliter existens. Sed secundum hoc essentia diuina non potest esse representatiua rei vt cognoscatur, quia supponit rem vt iam cognita, quare patet quod essentia diuina nullo modo est representatiua rerū creaturarum apud intellectum diuinum, nisi secundum quod est causa continens in se virtualiter quicquid est in creaturis.

26 AD PRIMVM argumentū cum dicitur quod si sunt ponendæ hoc erit vt sint principium cognoscendū vel faciendū, dicendum quod ideę non ponuntur in Deo vt sint principium cognoscendū, quia idea vel est ipsamet res cognita quæ est exemplar sui ipsius vt fienda, & tunc non est principium cognoscendū, sed ipsum cognitū non principale, sed secundarium, vel est essentia diuina vt imitabilis a creatura, sed vt statim dictum est, essentia diuina vel non est exemplar imitabile a creatura, vel illa imitabilitas supponit rem esse cognitā & ita non est principium cognoscendū eam. Nec ponuntur vt principia producendū nisi per modum exemplaris, ad quod artifex inspiciens operatur & ad hoc sufficit quod sint aliquid cognitum ad cuius similitudinē aliud produciatur, nec requiritur ad hoc per se quod sint principium cognoscendū, & si essentia principium hoc accideret, si tamen concederetur quod ideę ponuntur vt sint principium cognoscendū & per consequens agendū argumentū non cogeret, quod licet Deus per essentiam suam cognoscat se & alia, tamen essentia sua est exemplar aliorum, & ob hoc idea, non autem sui ipsius, propter quod se non cognoscit per ideam, sed tantum alia.

27 Ad secundum dicendum quod argumentum non est ad propositum, quia Deus non cognoscit per essentias rerum cum illæ nō sint ab æterno, tamen ab æterno sunt cognitę, neque cognoscit eas per similitudines sibi impressas, neque per essentiam propriam vt est similitudo, vel exemplar earum vt probatum est, sed vt est causa earum, & hoc modo cognoscit perfectissimē multo amplius quā si cognosceres eas per essentias suas vel per similitudines ab eis impressas, quia tunc esset intellectus dependens a rebus & per consequens imperfectus & imperfectē intelligens, ideo &c.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum in Deo sit pluralitas idearum.

Tho. eadem q. ar. 2.

DEinde quæritur vtrum in Deo sit pluralitas idearū. Et videtur quod nō, quia sicut idea relatiuē dicitur ad ideatum, sic scientia dicitur relatiuē ad scibile, sed scientia Dei est tantum vna (quāuis sint plura scita) ergo similiter in Deo est vna idea tantum, quāuis sint plura ideata, vel ideabilia.

2 Item si est in Deo pluralitas idearum, aut hoc erit ex parte essentia diuinę, vel ex parte creaturarum, non ex parte essentia diuinę, quia illa secundū se est summē vna,

nec ex parte creaturarum, quia si propter respectum ad creaturas sunt plures ideæ, quia sunt plurium rerum, eodem modo deberent dici inæquales ideæ, quia sunt inæqualium rerum, sed istud non dicimus, ergo nec illud dicere debemus.

3 **IN CONTRARIUM** est Aug. lib. 8. q. vbi loquitur de ideis pluraliter, & dicit expressè quòd alia ratione conditus est equus, & alia conditus est homo. Et Dionys. similiter. 3. cap. de diuin. no. loquitur de eis pluraliter vocans eas exemplaria, & rationes determinatiuas rerum, & factiuas.

4 **CIRCA** quæstionem istam duo videnda sunt. Primum est, vtrum sint plures ideæ in Deo. Secundum est, vtrum ideæ pertineant ad cognitionem speculatiuam, an practicum.

5 **QVANTVM** ad primum sciendū est, quòd sicut patet ex præcedente quæstione, idea potest dici res creabilis, vt intellecta quæ est imitabilis à seipsa, vt effecta, vel essentia diuina vt est imitabilis aliquo modo à creatura. Si primo modo vocetur idea, constat quòd in Deo sunt plures ideæ, quia plures res creabiles sunt à Deo ab æterno intellectæ, & ita sunt in Deo obiectiue secundū quæ modum ideæ pertinent ad intellectū, si autē idea accipiat secundū modo, scilicet pro essentia diuina vt est imitabilis à creatura, sic dicendum est quòd propriè loquendo in deo est solum vna idea, plures tamē rationes ideales, quòd patet sic, plures respectus rationis circa aliquā rem non ponunt nisi pluralitatē rationum, sed plures respectus imitabilitatis essentia diuina à creaturis sunt solū respectus rationis, ergo non ponuntur circa essentiam diuinā, nisi pluralitatem rationum. Sed idea, vt nūc sumitur dicit rem, quia dicit formam quæ est imitabilis, & hæc est vna res (scilicet essentia diuina) respectus autē imitabilitatis, qui sunt respectus rationis sunt plures, ergo est vna tantum idea, plures tamen rationes ideales, quòd autem sint plures respectus imitabilitatis vnius essentia diuina patet ex supra dictis, quia quot sunt perfectiones Deo & creaturis communes, vt esse, viuere, & cognoscere, & huiusmodi tot sunt imitabilitates Dei à creaturis.

6 **QVANTVM** ad secundum dicendum est quòd ideæ per se, & simpliciter pertinent ad rationē, vel cognitionem practicum, secundū quid autem solum ad rationē speculatiuā, cuius ratio est, quia sicut in habitibus sic suo modo est in actibus: Sed in habitibus sic est quòd sciētia dicitur simpliciter practica, vel speculatiua ex natura scibilis, nō autē ex intentione scientis, vel vrentis, nisi secundum quid, ergo similiter est circa considerationē actualē ipsius Dei quòd diceretur simpliciter speculatiua, vel practica ex natura cogniti, secundum quid autē ex intentione scientis vel considerantis. Sed consideratio qua Deus considerat ideas per se, est de regulis operabilium à Deo, quia idea est exemplar ad quod inspiciens artifex operatur (vt sæpe dictum est) ergo talis consideratio est per se, & simpliciter practica, secundum quid autē speculatiua in quantum Deus considerat ideas aliquorū operabilium quæ non intendit operari, seu producere, vel quia iā sunt producta, vel quia ex beneplacito suo nō vult producere ea. Vnde cognitio speculatiua quam deus habet de rebus qualis est illa qua cognoscit de rebus intentiones logicas (vt hominem esse speciem vel animal esse genus) quia secundum istas proprietates res non sunt factibiles, non pertinet ad ideas.

7 **AD PRIMVM** argumentum dicendū est quòd nō propriè dicitur quòd sint plures ideæ, accipiendo ideā pro essentia diuina, vt est imitabilis à creatura, sed solū quòd sint plures rationes ideales, si tamen diceretur minus impropiè diceretur quā si diceretur multæ scientiæ, quia scientia vt scientia non se habet obiectiue ad intellectum, sicut idea, vnitas autem vel pluralitas rationum semper formatur ab intellectu circa rem obiectiue intellectam, & ideo rationes formatæ per intellectū circa ideā fortiri possunt rationē ideæ, quæ cum sint plures possunt dici esse plures ideæ: Sed circa scientiam quæ vt sic se habet ad intellectum solum subiectiue, & nō obiectiue non formantur plures rationes, quæ fortiantur nomē scientiæ.

8 Vel aliter quòd vnitas est ex principali obiecto, &

quia illud est vnum tantum respectu diuinæ scientiæ, scilicet sua essentia licet secundaria obiecta sint multa, ideo diuina scientia est tantum vna, sed idea dicit formā cum respectu imitabilitatis: & quia nō est aliquid vnum principale imitatum ratione cuius alia dicantur imitatiua, sed sunt plures quorum vnum imitando non dependet ab altero, ideo possunt dici plures ideæ, non autē plures scientiæ, sed primum melius est propter ea quæ dicta sunt prius distin. 35. Si autem idea dicitur res intellecta vt est imitabilis à seipsa vt effecta, sic nullum argumentum est, quòd si in Deo non sint plures scientiæ, quòd nō sint plures ideæ, sicut nullum esset argumentū si diceretur in deo non sint plures scientiæ, ergo non sint plures res scientiæ. Idea enim hoc modo sumpta est ipsamet res scita.

9 Ad secundum argumentum dicendum quòd nō est inconueniens ideas esse inæquales, si enim idea vocetur ipse res intellecta, sic constat quòd sunt inæquales secundum inæqualitatē rerum intellectarū, si verò idea vocetur essentia diuina vt imitabilis à creatura, sic etiam sunt inæquales, quia inæquales sunt secundum modum nostrum intelligendi, perfectiones illæ in quibus diuina essentia imitatur à creatura, perfectius enim est intelligere quā viuere, quia vnum includit aliud, & non e conuerso, nec propter hoc ponitur in Deo aliqua inæqualitas subiectiue, & secundum rem, sed tantum obiectiue, & secundum rationem, quòd non est inconueniens.

DISTINCTIO XXXVII.

Sententia huius distinctionis in generali & speciali.

ET quoniam demonstratū est. Superius Magister ostendit quomodo res dicantur esse in Deo. Hic ostendit quomodo Deus est in rebus: Et diuiditur ista pars in duas. Primo ostendit quomodo deus habet esse in rebus. Secundo ostendit quòd secundum illum modum essendi nulla ponitur in Deo imperfectio, sicut ponitur in creaturis, eo quòd sunt in loco. Secunda ibi, Cumq; diuina. Item prima in tres. Primo ponit modos quibus Deus dicitur esse in rebus. Secundo confirmat hoc per autoritates ibi, ne autem illa. Tertio inquirit rationem ibi, quomodo autem Deus. & vltima diuiditur in tres. Primo ostendit quomodo Deus dicitur esse in sanctis. Secundo ex hoc remouet quoddam dubium ibi, Si autem quæris. Tertio inquirit rationem quomodo dicitur esse in rebus communiter ibi, Ex prædictis patet: Et hæc vltima diuiditur in duas. Primo ostendit difficultatem propositi. Secundo excludit quorundam opinionem ibi, quidam tamen.

2 **INSPECIALI** sic procedit. Primo proponit quod deus dicitur cōmuniter esse in rebus per essentiam, potentiam, & presentiam, sine diffinitione, circumscriptione, & limitatione. Alio autem modo dicitur in sanctis, per gratiam per quam deus eos inhabitat. Tertio autem modo dicitur esse in homine Christo per vnitatem, sed ille modus tertius pertinet ad tertium librum sententiarū. Postea cōfirmat hoc per autoritates, vbi etiam dicit quòd malis semper deus præsens est. Secundo verò ostendit quomodo deus est in sanctis, & dicit quòd in sanctis dicitur esse & inhabitare in quantum temporaliter procedit in eos. Postea remouet quædam dubia dicens, quòd illa inhabitatio sanè intelligenda est, nō enim deus sic in sanctis inhabitat vt apud se nō maneat, nec etiam vna persona inhabitante reliqua excluditur. & subdit quòd illa inhabitatio est in quantum à fidelium mentibus cognoscitur, & diligitur. Postea dicit quod (sicut dicitur cōmuniter) deus in omnibus rebus intelligitur esse, & exprimitur, sed quomodo sit in omnibus rebus, sive vbiq; intellectu nō capimus, sed etiā exprimi non potest. Deinde excludit opinionem quorundam, & dicit quod non est intelligendum, sicut quidam dicunt quòd deus dicitur esse in rebus per presentiam solū, quia ei sunt presentia omnia. Per essentiam verò & potentiam, quia virtute essentia suæ naturæ, & potentia omnia conseruat, & in omnibus operatur, & hoc propter sui simplicitatem, & infinitatem. Vnum tamen subdit, quod non est credendū, quòd per hoc quòd deus est